

Večer s Venuší

F. Hroch

ÚTFA MU, Brno

16. březen 2009

Atmosféra večera

Venus setting, 15. Nov 2008, Kotvrdovice CZ, Canon EOS 30D, F. Hroch

Stopy nebeských objektů jsou díky refrakci zvednuté nad obzor a k západu se neblíží podél nebeských rovnoběžek.

Předzpracování

- vyvážení barev
- optimální zobrazení jasů
- přepočet posunutí
- seskládání
- astrometrická a fotometrická kalibrace

Zobrazené výjevy

- refrakce
- extinkce
- jas oblohy
- barevné indexy

Venuše ve vzdušném závoji Země

- Fascinující krása západů,
- nasvícení a barvy okolí,
- barvy a tvary zapadajících nebeských těles,
- deformace Slunce u obzoru,
- zelený záblesk.

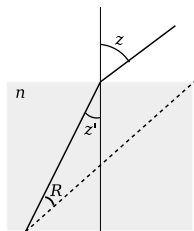

F.Kupka, Babylon (1906)

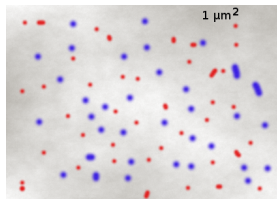
Refrakce

- lom světla v atmosféře
- důsledek Snellova zákona: $\sin z = n \sin z'$
- refrakční úhel: $R = z - z' \approx (n - 1) \tan z'$,
 $R \approx 1'$ pro 45°
- nebeská tělesa vidíme v jiném směru než leží geometricky
- Slunce, Měsíc jsou při obzoru zdeformované

Extinkce

- pohlcení a rozptyl světla v atmosféře
- část světla se k nám nedostane $I = I_0 e^{-\kappa X}$
- důsledky: slábnutí světla hvězd k obzoru, jejich zčervenání

Kotvrdovické letiště

- náhorní planina v Moravském krasu
- základna letky Valašského království
- <http://letiste.kotvrdovice.cz>
- 550 m nad mořem
- luxusní západní obzor
- sportovní letiště

Večer 18. listopadu 2008

- Kotvrdovické letiště
- 101 snímků zapadající Venuše
- minutové intervaly
- 15:30 – 17:20 UT
- čas ± 30 sekund

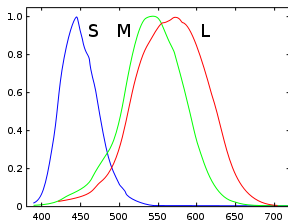
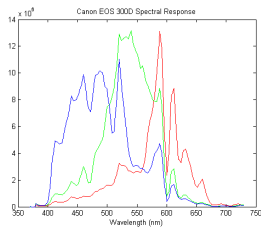
Vybavení

- digi-fotoaparát Canon EOS 30D
- citlivost ISO 1600
- objektiv EF-S 18 – 55 mm
- beze clony (f/5.7)
- trojnožka

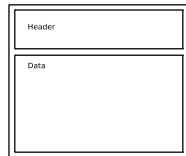
interval	počet	čas
15:35 – 15:49	15	1/100
15:50 – 16:00	9	1/10
16:01 – 16:15	13	1/2
16:16 – 16:39	23	4
16:40 – 17:18	38	8

Astronomický pohled na barevný snímek

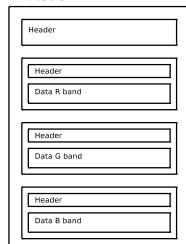
- snímek ve třech oborech
- seskládání barev
- vyvážení bílé
- barevná kalibrace

FITS CCD

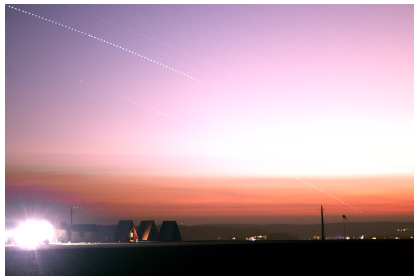
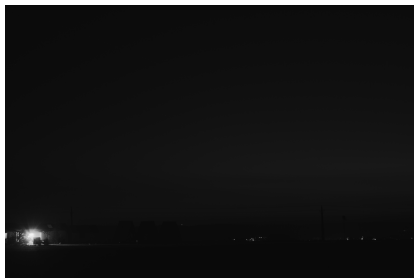
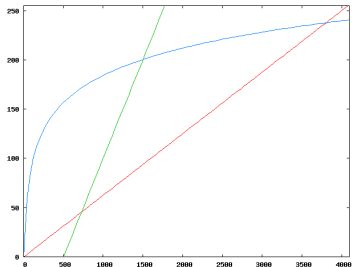
FITS DIGI

Redukce dynamického rozsahu

Hledáme zobrazení z intervalu
0 – 4096 do 0 – 255:

- lineární škálování
- lineární s odhadem
- nelineární (*asinh*)
- empirické škálování

Posuv mezi snímky

Posuv mezi snímky v jednom směru:

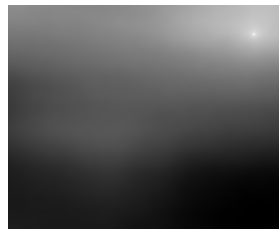
$$x' = a + x$$

Korelace

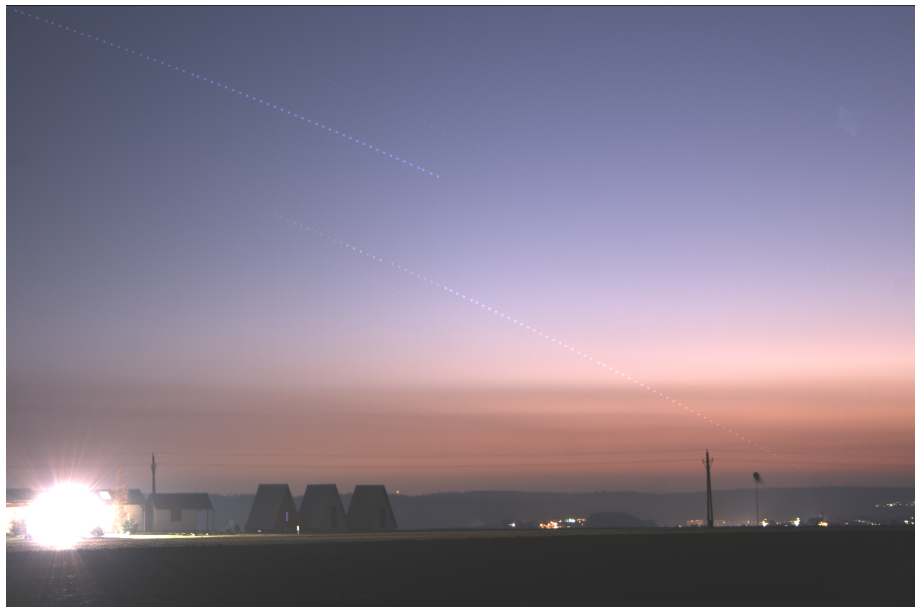
$$f \star g = \int_{-\infty}^{\infty} f(x) \cdot g(x + a) dx$$

Fourierova transformace

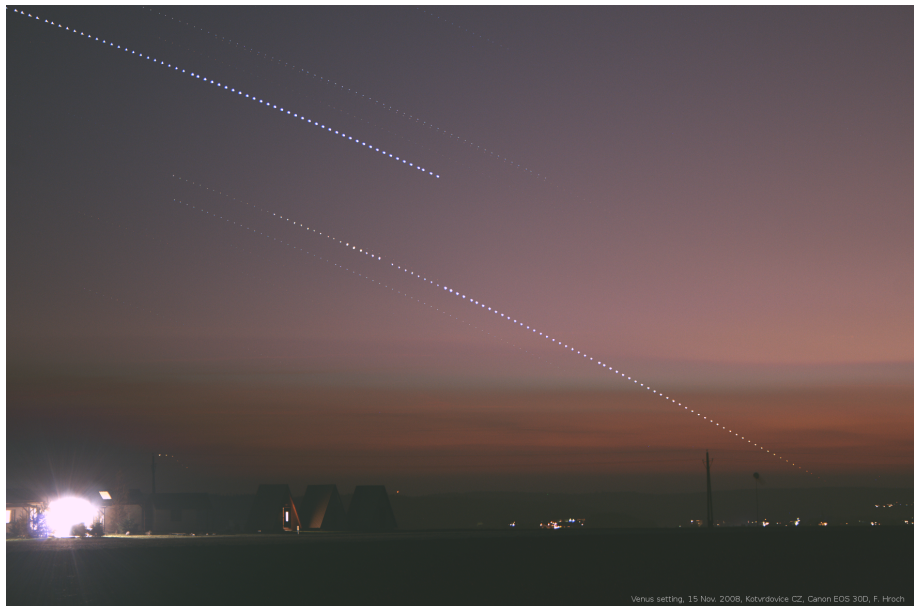
$$F(\omega) = \int_{-\infty}^{\infty} f(x) e^{i\omega x} dx, \quad f \star g = F^* \cdot G$$

Průměrný snímek

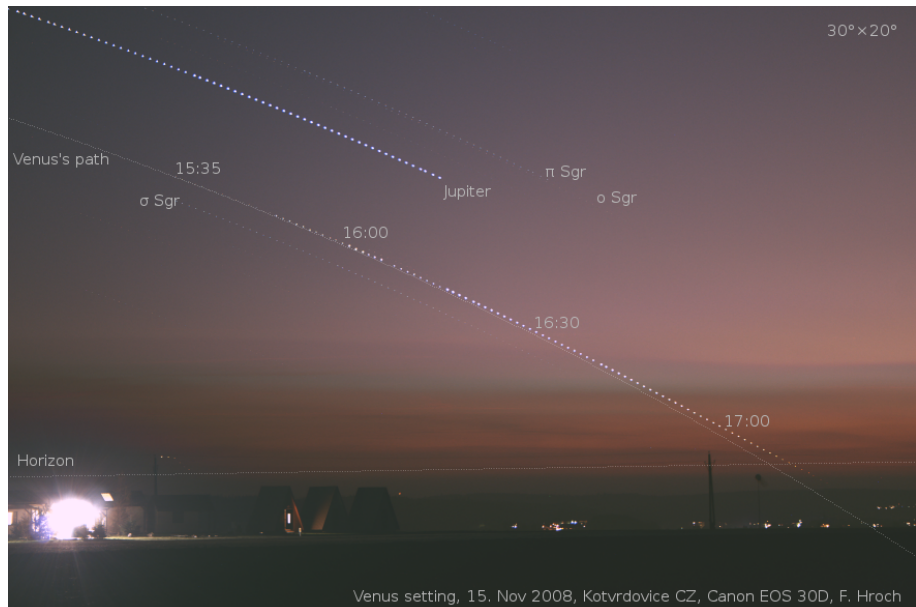
ADD_MAX snímek

Venus settlig, 15 Nov. 2008, Kátvrdovice CZ, Canon EOS 30D, F. Hroch

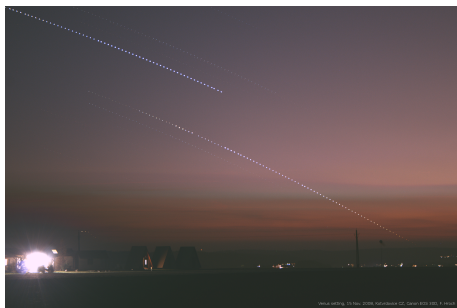
Legenda

- Západ Venuše
15. listopadu 2008
- výšky $-0.5^\circ \dots 10^\circ$
- vzdušná hmota $X = 4 \dots 45$

Astrometrie

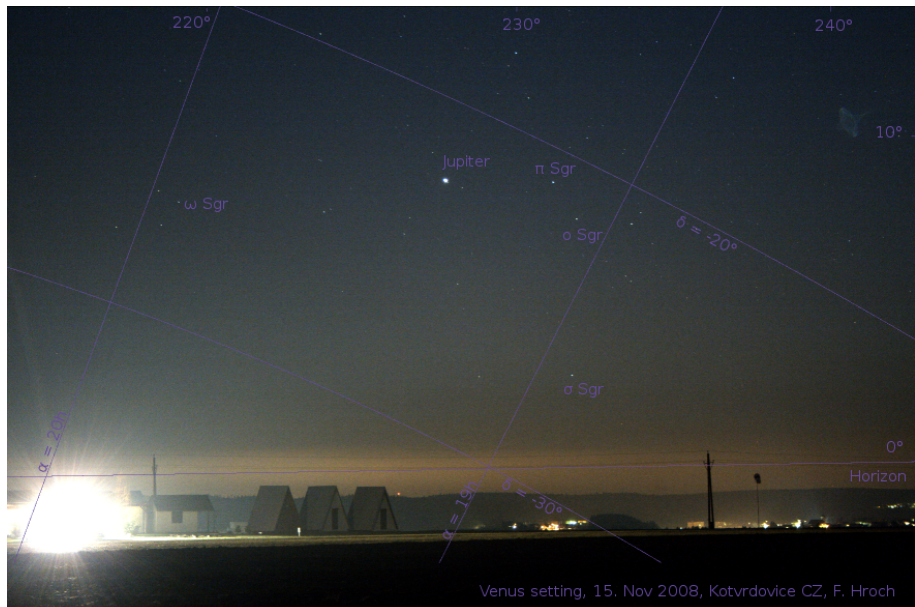
- gnómonická projekce
- přesnost 2 – 3 arcmin/pixely
- měřítko: 0.99 arcmin/pixel
- zorné pole: $30^\circ \times 20^\circ$
- otočení kolem vertikály: 1°

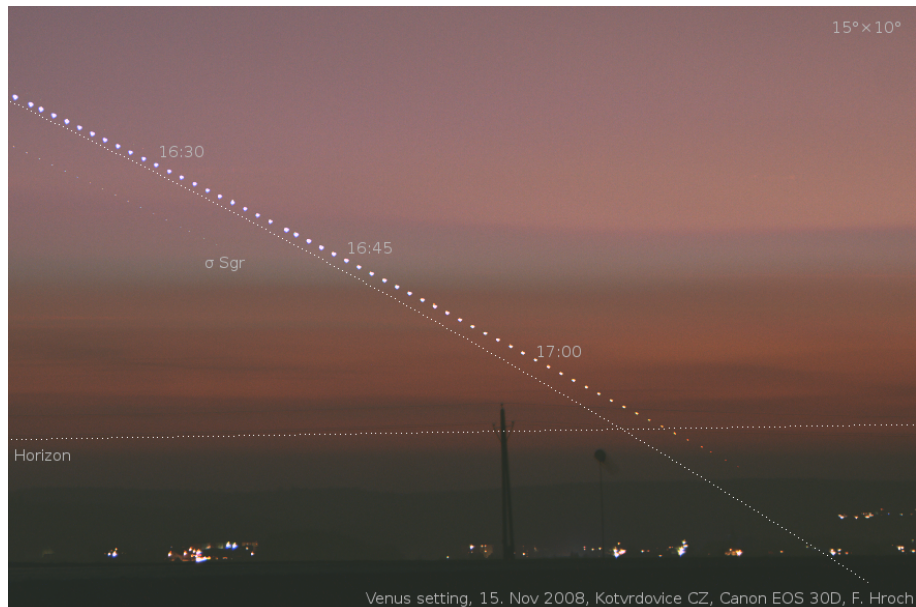
Fotometrie

- aperturní v RGB
- kalibrace na Venuši
- bez korekčních snímků
- konstantní bias

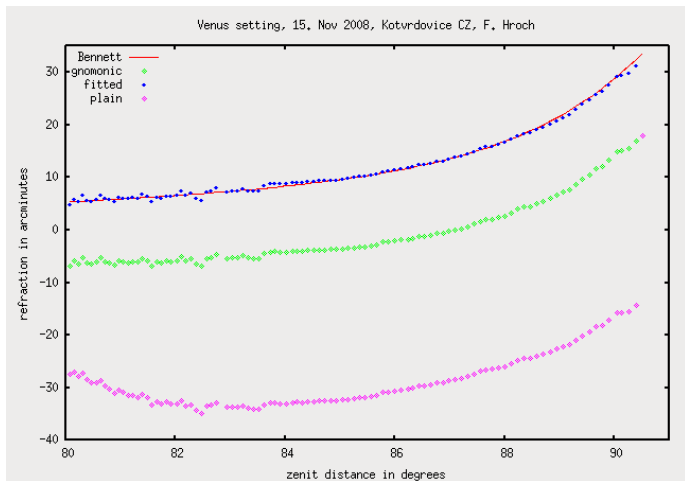
Astrometrie

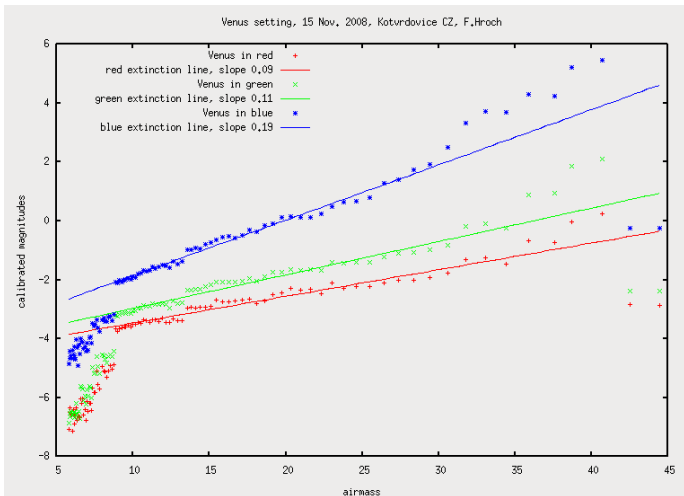
Refrakce

Refrakční graf

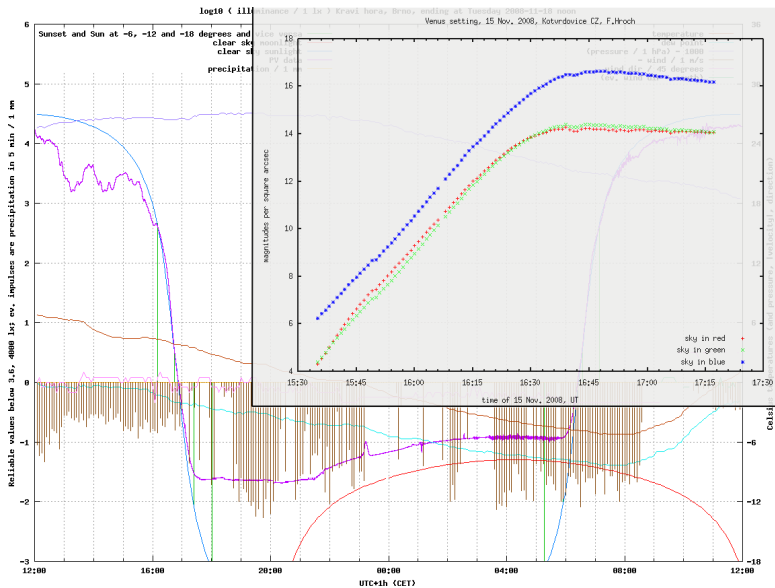

Klasicky: $R \approx (n - 1) \tan z'$, Bennett: $R \approx 1 / \tan[h' + 7.31 / (h' + 4.4)]$

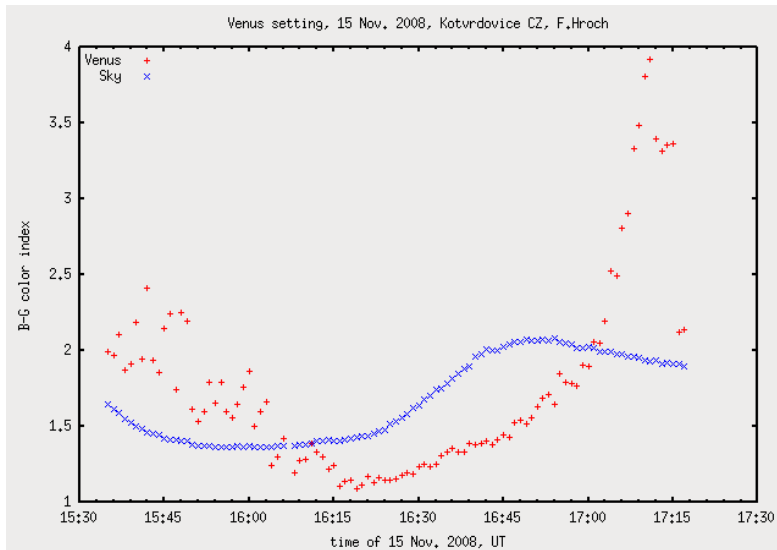

$B = 0.188 \pm 0.003$, $G = 0.114 \pm 0.004$, $R = 0.090 \pm 0.003$
 kalibrace na Venuši, magnituda -4.1 (vizuálně)

Magnituda oblohy

Barva noční oblohy

Hodnota refrakce ve vzduchu

$$R \approx (n - 1) \sin z', \quad n = 1.000\ 292$$

Model pro index lomu

- obraz na snímcích vznikl součtem elmag. vln ze zdroje a vzduchu
- atomy vzduchu popisujeme dipólovým momentem p ($= ed$)
- pod působením vnějšího pole $E(t)$ budou atomy kmitat

$$\ddot{p} + \gamma \dot{p} + \omega_0^2 p = \frac{e^2}{m} E, \quad p = \frac{e^2}{m} \frac{E}{\omega_0^2 - \omega^2 + i\gamma\omega}$$

- Index lomu ($\omega = 1/\lambda$)

$$n(\omega) = 1 + \frac{N_e e^2}{2\epsilon_0 m (\omega_0^2 - \omega^2)}$$

Index lomu vzduchu

- závislost na hustotě
- závislost vlnové délce
- na složení
- invariant: $nr \sin z = \text{const}$

Rozptyl, absorpce a refrakce

- pozorujeme zelený záblesk
- barevné obrazy u obzoru
- imaginární část je rozptyl
- pozorujeme jako zčervenání

<http://monteboo.blogspot.com/2009/01/evening-with-venus.html>

- <http://amper.ped.muni.cz/light/luminance/PV/>
- <http://apod.nasa.gov/apod/ap040321.html>
- <http://djoye.chez-alice.fr/>
- Feynmanovy přednášky z fyziky

- 1 Úvod
- 2 Pozorování
- 3 Zpracování snímků
- 4 Astrometrická kalibrace
- 5 Atmosférická refrakce
- 6 Atmosférická extinkce
- 7 Index lomu vzduchu
- 8 Závěr